תום עונת החיוכים: שני החיסולים דוחקים את איראן לפינה

written by אלי קלוטשטיין | 02.08.2024

טהרן שפעה חיוכים ביום שלישי. מנהיגים ערבים ומוסלמים רבים באו להשתתף בטקס החגיגי להשבעת נשיא איראן החדש מסעוד פזשכיאן. היו שם בין היתר סגן מנהיג חיזבאללה נעים קאסם, מזכ"ל הג'יהאד האסלאמי זיאד נח'אלה, ראש הלשכה המדינית של חמאס אסמאעיל הנייה, שר החוץ המצרי סאמח שוכרי, דובר החות'ים בתימן מוחמד עבד א־סלאם, ורבים אחרים.

כולם התקבצו ובאו לטקס הנוצץ שבו נכנס פזשכיאן לתפקידו, אחרי שקודמו בלשכת הנשיאות, אבראהים ראיסי, מצא את מותו בהתרסקות מסוקו במאי. הנשיא לשעבר, אגב, השתתף באירוע באופן סמלי: תמונה ממוסגרת שלו הונחה על כיסא לצד מחליפו. סביב הטקס הספיקו כמה מהמנהיגים להיפגש ביחידות עם מנהיגה הרוחני העליון של איראן, עלי חמינאי, ואולי לתאם את המשך המלחמה שלהם בישראל.

סיום האירוע נתן את האות לתום עונת החיוכים. השעות הבאות היו כואבות למדי לראשי הציר האיראני, שאיבד שתיים מהדמויות הבכירות שלו במתקפות פתאומיות. החיסול הראשון בוצע בשעות הערב בלבנון: ישראל תקפה ברובע דאחייה בביירות, בתום חצי שבוע של השערות קדחתניות על תגובתה האפשרית לשיגור הטיל בשבת למג'דל־שמס, שהביא למותם של 12 ילדים ונערים. יעד התקיפה היה האיש הבכיר ביותר בחיזבאללה מלבד חסן נסראללה – פואד שוכר, סיד (או חאג') מוחסן, הנחשב למפקד הצבאי הבכיר ביותר בארגון הטרור השיעי. יש מי שאומרים שהוא חשוב לארגון אפילו יותר מנסראללה עצמו.

התקיפה בוצעה, לפי הדיווחים, באמצעות ירי טילים מכטב"ם ישראלי או ממטוס קרב של חיל האוויר לעבר המבנה שבו שהה שוכר. באופן מפתיע למדי, הוא לא הסתתר בבונקר, וכך התאפשר חיסולו. רק ביום רביעי לפנות ערב דווח בתקשורת כי גופתו של שוכר נמצאה בהריסות המבנה שהותקף. ישראל הזדרזה להודיע כבר בשלישי בלילה על ביצוע המתקפה וכי שוכר אכן חוסל. שר הביטחון יואב גלנט כתב בחשבון X שלו מיד עם הדיווחים הראשונים על התקיפה בביירות, בעברית ובאנגלית, כי "חיזבאללה חצה את הקו האדום". בהמשך הוסיף: "בפעולה קטלנית, מדויקת ומקצועית, כוחות צה"ל חיסלו הלילה את רמטכ"ל חיזבאללה".

שתי מילים על שוכר: מלבד האחריות הישירה שהדביקה לו ישראל לירי על מג'דל־שמס, כמפקד חיזבאללה הוא פיקח ישירות על מעשים שהובילו למותם של מאות ואלפי בני אדם. שוכר פעיל בחיזבאללה כבר 30 שנה. הוא השתתף בתכנון הפיגוע נגד כוחות הנחתים האמריקניים בביירות באוקטובר 1983 – שבו נהרגו 241 חיילי צבא ארה"ב. על חלקו במעשה זה הציבה ארה"ב פרס של 5 מיליון דולר על ראשו. לפי הדיווחים שוכר היה ממונה על פרויקט דיוק הטילים של

חיזבאללה, וגם יועצו הצבאי הקרוב ביותר של נסראללה. הוא היה מעורב ישירות, לדברי צה"ל, בחטיפת גופותיהם של שלושת חיילי צה"ל בנימין אברהם, עדי אביטן ועומר סואעד בשנת 2000.

חיסולו של שוכר הוא מכה קשה מאוד לציר האיראני, ולחיזבאללה בפרט. אלא שבכך לא תמו תלאותיהם של מנהיגי איראן: באמצע הלילה, שעות ספורות לאחר מכן, נורה לפי הדיווחים טיל מדויק לעבר חדר האירוח בטהרן שבו לן הנייה, מנהיג חמאס. הנייה, שהתארח בעיר לרגל השבעת פזשכיאן, נהרג במקום עם אחד משומרי ראשו. בדיווחי התקשורת נטען כי גם בכיר הג'יהאד האסלאמי נח'אלה היה בבניין, אך לא דווח עד כה אם נפגע באירוע.

בכירים איראנים סיפרו בעילום שם בתקשורת כי חיסולו של הנייה שישראל לא קיבלה אחריות עליו נעשה באמצעות שיגור טיל קרקע־קרקע ממדינה אחרת. פעולה זו, לצד החיסול של שוכר, נטען בניו־יורק טיימס, הותירה את מנהיגי איראן ב"מצב של הלם".

יש לציין כי הדיווחים על אופן חיסולו של הנייה מפתיעים מעט. אם בתקיפה הישראלית בדאחייה נפוצו תוך דקות ספורות בכל כלי התקשורת הבינלאומיים ידיעות על פיצוץ בביירות, הרי שעל הפגיעה בהנייה נודע רק מהצהרות רשמיות של חמאס ומשמרות המהפכה בשעות הבוקר אף שהתקיפה לכאורה בוצעה בלילה. קצת מוזר שפיצוץ בלב טהרן לא פורסם באמצעי התקשורת קודם לכן, כפי שקורה פעמים רבות במקרים של שיגור טילים לעבר יעד בלב עיר גדולה. ייתכן שהדבר מעיד על מבוכה איראנית, שכן בטהרן לא מבינים לגמרי מה אירע בתקיפה, או כיצד התבצעה.

מכל מקום, מה שחשוב במקרה הזה הוא התוצאות. בין יום שלישי לרביעי בבוקר ספג הציר האיראני שתי מכות משמעותיות, ברמה התודעתית והמבצעית, שנוספו לתקיפה הישראלית ואחר כך גם האמריקנית והבריטית על נמל חודיידה בתימן בשבוע שעבר. אלו מהלומות כואבות, שגם מדגימות את כוחה של ישראל להסב נזק לאויביה וגם את החדירות היחסית שלהם למתקפות מבחוץ.

אין פלא שהמדינות המזוהות עם הציר פרסמו הודעות גינוי לאחר חיסולו של הנייה. לא מדובר רק בהפגנת הזדהות, אלא אולי אפילו במעט חשש. רוסיה גינתה את המעשה בחריפות. קטר קבעה כי מדובר ב"הסלמה מסוכנת". טורקיה שנשיאה ארדואן שיגר בתחילת השבוע איום הזוי־משהו כי יפלוש לישראל עם צבאו הכריזה כי המעשה מוכיח שישראל אינה מעוניינת בשלום. החות'ים הודיעו שיורידו את הדגל לחצי התורן, ואיימו כי יגיבו נגד ישראל. חיזבאללה הצהיר ש"חיסולו של הנייה רק יוסיף לנחישותם של לוחמי הג'יהאד בכל הזירות", ובהמשך אמר אחד מנציגיו ש"ישראל דורשת מלחמה", במה שעשוי לבשר על צעדיו הבאים של הארגון הלבנוני.

כוכב עולה

הנייה, המשמש ראש הלשכה המדינית של חמאס מאז 2017, הוא פעיל ותיק מאוד בתנועה. כבר ב־1987 שהה במעצר מנהלי בישראל בעקבות פעילותו, ושנתיים לאחר מכן החל לרצות עונש

מאסר של שלוש שנים. הוא היה ממגורשי חמאס למרג' א־זהור בלבנון ב־1992 צעד שעליו החליטה ממשלת ישראל בעקבות החטיפה והרצח של השוטר נסים טולדנו. מאות פעילי חמאס וג'יהאד אסלאמי הועברו אז ללבנון, שם התקבצו תקופה לא ארוכה, מעט יותר משנה וחצי. הם החליפו ביניהם ידע, למדו מיומנויות חדשות, ובנו קשרים ששימשו בשנים הבאות לגיבוש תשתיות הטרור ביהודה, שומרון ועזה.

הנייה היה ממקורביו של אחד ממייסדי חמאס, אחמד יאסין, ומונה לראש לשכתו לאחר ששוחרר מהכלא ב־1997. משם ואילך החלה קרנו לעלות בענף ה"פוליטי" של ארגון הטרור, והוא נחשב לאחד מראשי התנועה. הוא ניצל מניסיון חיסול כששהה עם ראשי חמאס האחרים בעזה במבנה שהופצץ במבצע "קטיף כלניות" ב־2003, אך עקב השימוש בפצצה קטנה יחסית, מחשש מפגיעה בחפים מפשע, הוא נפצע קל בלבד. איש מראשי חמאס שהיו שם, כולל הבכירים ביותר, לא נהרג. אגב, לאחר שדובר צה"ל אישר אתמול את חיסול רמטכ"ל חמאס מוחמד דף בעזה, היחיד שנותר בחיים מכל החבורה שהתקבצה באותו בניין ב־2003 הוא מחמוד א־זהאר, שהיה אז סגנו של יאסין.

בינואר 2006 התמודד הנייה בבחירות האחרונות שקיימה הרשות הפלסטינית. חמאס בראשותו הביס את פת"ח והוביל את הנייה להתמנות לראש ממשלת הרשות תפקיד שבו החזיק עד יוני 2007. הנייה פוטר מראשות הממשלה בידי אבו־מאזן בעקבות העימותים שפרצו בין חמאס לפת"ח בעזה, שבסופם עבר השלטון ברצועה בכוח הזרוע לידי חמאס.

אבו־מאזן מיהר לגנות את החיסול של הנייה מיד ביום רביעי בבוקר, אך סביר להניח שהוא אינו עצוב במיוחד. עד היום זוכה הנייה לאהדה גדולה בסקרים המתקיימים בקרב הפלסטינים, ובשאלה למי להצביע (אם יתקיימו בחירות) הוא זכה לניצחון על פני כל מועמד אחר מלבד מרואן ברגותי.

כמה פעמים היה הנייה יעד לחיסול: מלבד הניסיון הישראלי ב־2003, פעילי פת"ח ביקשו להתנקש בחייו ב־2006 אך לא הצליחו. צה"ל הפציץ את ביתו ב־2014, אך הוא לא שהה בו באותה עת. בשנים האחרונות התגורר הנייה בקטר, אחרי שב־2017 הפסיד בבחירות הפנימיות לראשות התנועה ליחיא סינוואר, ובמקביל החליף את ח'אלד משעל בתפקיד ראש הלשכה המדינית. טקס ההלוויה שלו צפוי להתחיל באיראן ולהמשיך לקטר, שם גם ייקבר.

בשבעה באוקטובר היה הנייה בביקור בטורקיה. באירוע מצולם ומתועד הוא הוביל תפילת הודיה של ראשי חמאס על המתקפה המוצלחת, כשלצידו סגנו סאלח אל־עארורי. אף שבירך על המלחמה, היא גבתה ממנו מחיר אישי כבד: כמה מנכדיו נהרגו, שלושה מילדיו חוסלו על ידי צה"ל, וכך גם אחותו. אחות אחרת, המתגוררת בישראל, נעצרה באפריל בחשד שקיימה קשר עם גורמי טרור.

אחרי מותם של ילדיו באפריל ימים ספורים לפני המתקפה האיראנית על ישראל נשמע הנייה מברך את אללה. בהמשך התראיין ואמר "אני מודה על הכבוד שהעניק לי על ששלושה מבניי

וכמה מנכדיי הם שהידים". כעת זכה גם הנייה לכבוד והפך לשהיד, ובכך הצטרף לרבים אחרים מראשי חמאס.

חלק ממערכה כוללת

סביר להניח שאיראן לא תעבור בשתיקה על שני החיסולים. במיוחד נכונים הדברים לנוכח העובדה שהחשבון שלה מול ישראל כבר פתוח בעקבות המתקפה על נמל חודיידה, שבו השתמשה איראן לפי הדיווחים כדי להעביר תחמושת לשלוחה התימנית שלה. הדימוי שלה נפגע בעקבות המתקפות הללו, והיא לא תרשה לעצמה כעת להפגין שום חולשה. כבר ב־14 באפריל, למחרת מתקפת הטילים והכטב"מים על ישראל שבאה בעקבות חיסולו של מוחמד רזא זהאדי, בכיר משמרות המהפכה בדמשק הצהירו ראשי הצבא באיראן כי "הצבנו משוואה חדשה". הם התכוונו כי יגיבו על כל פגיעה של ישראל באחד מאנשי שלומה. גם ערב המתקפה בלבנון השבוע איימה איראן שתגיב בחריפות על כל תקיפה ישראלית בביירות, וכי ישראל תשלם על כך מחיר.

כעת נותר לראות מה תנסה טהרן לעשות בתגובה על האירועים האחרונים. אומנם לא מדובר בפגיעה באיראנים אלא בבעלי בריתם, אולם קשה להאמין שמנהיגי הרפובליקה יסתפקו בתגובה סמלית אחרי תקיפה בפרופיל גבוה כל כך בלב בירתם. חמינאי הכריז בבוקר יום רביעי כי מותו של הנייה "על אדמתנו" מחייב נקמה.

איראן, אם כן, כבר הודיעה שהפגיעה שלה בישראל "בלתי נמנעת", וכעת צריך לראות מה בדיוק תהיה היקפה. שעות ספורות אחרי החיסול הכריזה איראן על כינוס חירום בביתו של חמינאי שבו ידונו באפשרויות התגובה. כנראה היא גם ניצלה את הנוכחות של ראשי הציר בטהרן כדי לכנס אותם יחד לשם כך. בהערת אגב, חשוב לשים לב לנוכחות של שר החוץ המצרי בהשבעה ביום שלישי, ערב החיסול. ההתקרבות בין מצרים לאיראן בהחלט צריכה להדאיג לא מעט אנשים בירושלים.

בנוסף צריך להמתין ולראות כיצד ישפיע החיסול על התנהלותו של חמאס. עד כה במהלך המלחמה נמנעה ישראל לרוב מלתקוף את בכירי חמאס בחו"ל, לפחות מאז חיסולו של עארורי בינואר המיוחס לישראל. יש לציין כי על אף תפקידו הרשמי כסגן ראש הלשכה המדינית בארגון, עארורי לא נמנע מלעסוק בעצמו בטרור, כך שקשה לסווג אותו רק כפעיל "פוליטי". אם ישראל תתחיל לפגוע במנהיגי חמאס מחוץ לעזה, תהיה זו חזית חדשה שכוחות הביטחון יפעלו בה, וגם אמצעי לחץ חדש על ארגון הטרור לקראת הסכם אפשרי לשחרור כמה מהחטופים שמוחזקים ברצועה.

ואכן, ייתכן שהחיסול של הנייה ישפיע על התנהלות חמאס במשא ומתן עם ישראל. אומנם למותו של הנייה יש חשיבות סמלית בעיקר, והנזק שלו הוא להנהגת חמאס שאיננה צבאית; עם זאת, הנייה קיים בחודשים האחרונים כמה ביקורים בטהרן וישיבות עם ראשי המשטר האיראני, והוא זה שניהל את הקשרים הפומביים עם חמינאי. היעלמותו מהשטח עשויה לפגוע בדרכי התקשורת של הנהגת חמאס עם טהרן, אף שבוודאי מדובר במכשול שעליו יתגברו בחלוף זמן קצר.

בה בעת, החיסול מותיר ריק בראשות חמאס. סינוואר נשאר כמעט בבדידות מזהרת בראשות ארגון הטרור, ובכירי ההנהגה הנותרים מוכרים פחות מקודמיהם. הידועים שבהם הם משעל וגם מוסא אבו־מרזוק, שלא זכה לאהדה מיוחדת בציבור הפלסטיני. היעדר הנהגה אחרת עשוי לאפשר לסינוואר להקשיח את עמדותיו, והחיסול עצמו בוודאי יביא להשעיית השיחות לפרק זמן כלשהו, אך סביר יותר להניח שמנהיג חמאס בעזה מרגיש את מפלס הלחץ סביבו הולך וגובר. המשך הפעילות ברצועה עשוי לגרום לו לחתור במהירות לעסקה, שלפחות באופן זמני תקל מעליו את הלחץ.

בראיית ישראל, המהלכים האחרונים מאותתים לראשי הציר האיראני שהיא מסירה את הכפפות. אומנם הממשלה בירושלים לא בחרה בהכרח במהלך שיוביל למלחמה אזורית כוללת, אבל סביר להניח שצה"ל מתכונן גם לאפשרות הזאת, ואולי אפילו בטווח הזמן המיידי לתגובה איראנית הדומה למתקפת הכטב"מים והטילים מאפריל. שלשום בלילה נודע מפי מקורות איראניים רשמיים כי חמינאי הורה לתקוף ישירות את ישראל בתגובה לחיסולים, כך שזו אפשרות סבירה בהחלט. ארה"ב מצידה כבר הצהירה פומבית כי תסייע לישראל בהגנה, כמו שעשתה במתקפה הקודמת.

לכן העיניים יהיו נשואות לישראל, לראות כיצד תנהג אם תותקף. בניגוד לאפריל, אז הסתפקה ישראל בתגובה נקודתית, חשוב מאוד להבהיר כעת לאיראנים שאנו לא מוכנים להשלים עם קיומה של משוואה כמו זו שברצונם להציב. כל תקיפה שלהם עלינו מתימן, מעיראק או מאיראן עצמה צריכה להיענות בפעולה ישראלית מוחצת ונחושה. אם יש מידע מודיעיני על תקיפה אפשרית, ישראל צריכה אפילו לצאת למכה מקדימה. הדברים נכונים גם לגבי תגובה של חיזבאללה לחיסולו של שוכר.

טהרן שפעה חיוכים ביום שלישי. מנהיגים ערבים ומוסלמים רבים באו להשתתף בטקס החגיגי להשבעת נשיא איראן החדש מסעוד פזשכיאן. היו שם בין היתר סגן מנהיג חיזבאללה נעים קאסם, מזכ"ל הג'יהאד האסלאמי זיאד נח'אלה, ראש הלשכה המדינית של חמאס אסמאעיל הנייה, שר החוץ המצרי סאמח שוכרי, דובר החות'ים בתימן מוחמד עבד א־סלאם, ורבים אחרים.

כולם התקבצו ובאו לטקס הנוצץ שבו נכנס פזשכיאן לתפקידו, אחרי שקודמו בלשכת הנשיאות, אבראהים ראיסי, מצא את מותו בהתרסקות מסוקו במאי. הנשיא לשעבר, אגב, השתתף באירוע באופן סמלי: תמונה ממוסגרת שלו הונחה על כיסא לצד מחליפו. סביב הטקס הספיקו כמה מהמנהיגים להיפגש ביחידות עם מנהיגה הרוחני העליון של איראן, עלי חמינאי, ואולי לתאם את המשך המלחמה שלהם בישראל.

סיום האירוע נתן את האות לתום עונת החיוכים. השעות הבאות היו כואבות למדי לראשי הציר האיראני, שאיבד שתיים מהדמויות הבכירות שלו במתקפות פתאומיות. החיסול הראשון בוצע בשעות הערב בלבנון: ישראל תקפה ברובע דאחייה בביירות, בתום חצי שבוע של השערות קדחתניות על תגובתה האפשרית לשיגור הטיל בשבת למג'דל־שמס, שהביא למותם של 12 ילדים

ונערים. יעד התקיפה היה האיש הבכיר ביותר בחיזבאללה מלבד חסן נסראללה – פואד שוכר, סיד (או חאג') מוחסן, הנחשב למפקד הצבאי הבכיר ביותר בארגון הטרור השיעי. יש מי שאומרים שהוא חשוב לארגון אפילו יותר מנסראללה עצמו.

התקיפה בוצעה, לפי הדיווחים, באמצעות ירי טילים מכטב"ם ישראלי או ממטוס קרב של חיל האוויר לעבר המבנה שבו שהה שוכר. באופן מפתיע למדי, הוא לא הסתתר בבונקר, וכך התאפשר חיסולו. רק ביום רביעי לפנות ערב דווח בתקשורת כי גופתו של שוכר נמצאה בהריסות המבנה שהותקף. ישראל הזדרזה להודיע כבר בשלישי בלילה על ביצוע המתקפה וכי שוכר אכן חוסל. שר הביטחון יואב גלנט כתב בחשבון X שלו מיד עם הדיווחים הראשונים על התקיפה בביירות, בעברית ובאנגלית, כי "חיזבאללה חצה את הקו האדום". בהמשך הוסיף: "בפעולה קטלנית, מדויקת ומקצועית, כוחות צה"ל חיסלו הלילה את רמטכ"ל חיזבאללה".

שתי מילים על שוכר: מלבד האחריות הישירה שהדביקה לו ישראל לירי על מג'דל־שמס, כמפקד חיזבאללה הוא פיקח ישירות על מעשים שהובילו למותם של מאות ואלפי בני אדם. שוכר פעיל בחיזבאללה כבר 30 שנה. הוא השתתף בתכנון הפיגוע נגד כוחות הנחתים האמריקניים בביירות באוקטובר 1983 – שבו נהרגו 241 חיילי צבא ארה"ב. על חלקו במעשה זה הציבה ארה"ב פרס של 5 מיליון דולר על ראשו. לפי הדיווחים שוכר היה ממונה על פרויקט דיוק הטילים של חיזבאללה, וגם יועצו הצבאי הקרוב ביותר של נסראללה. הוא היה מעורב ישירות, לדברי צה"ל, בחטיפת גופותיהם של שלושת חיילי צה"ל בנימין אברהם, עדי אביטן ועומר סואעד בשנת 2000.

חיסולו של שוכר הוא מכה קשה מאוד לציר האיראני, ולחיזבאללה בפרט. אלא שבכך לא תמו תלאותיהם של מנהיגי איראן: באמצע הלילה, שעות ספורות לאחר מכן, נורה לפי הדיווחים טיל מדויק לעבר חדר האירוח בטהרן שבו לן הנייה, מנהיג חמאס. הנייה, שהתארח בעיר לרגל השבעת פזשכיאן, נהרג במקום עם אחד משומרי ראשו. בדיווחי התקשורת נטען כי גם בכיר הג'יהאד האסלאמי נח'אלה היה בבניין, אך לא דווח עד כה אם נפגע באירוע.

בכירים איראנים סיפרו בעילום שם בתקשורת כי חיסולו של הנייה – שישראל לא קיבלה אחריות עליו – נעשה באמצעות שיגור טיל קרקע־קרקע ממדינה אחרת. פעולה זו, לצד החיסול של שוכר, נטען בניו־יורק טיימס, הותירה את מנהיגי איראן ב"מצב של הלם".

יש לציין כי הדיווחים על אופן חיסולו של הנייה מפתיעים מעט. אם בתקיפה הישראלית בדאחייה נפוצו תוך דקות ספורות בכל כלי התקשורת הבינלאומיים ידיעות על פיצוץ בביירות, הרי שעל הפגיעה בהנייה נודע רק מהצהרות רשמיות של חמאס ומשמרות המהפכה בשעות הבוקר – אף שהתקיפה לכאורה בוצעה בלילה. קצת מוזר שפיצוץ בלב טהרן לא פורסם באמצעי התקשורת קודם לכן, כפי שקורה פעמים רבות במקרים של שיגור טילים לעבר יעד בלב עיר גדולה. ייתכן שהדבר מעיד על מבוכה איראנית, שכן בטהרן לא מבינים לגמרי מה אירע בתקיפה, או כיצד התבצעה.

מכל מקום, מה שחשוב במקרה הזה הוא התוצאות. בין יום שלישי לרביעי בבוקר ספג הציר האיראני שתי מכות משמעותיות, ברמה התודעתית והמבצעית, שנוספו לתקיפה הישראלית ואחר כך גם האמריקנית והבריטית על נמל חודיידה בתימן בשבוע שעבר. אלו מהלומות כואבות, שגם מדגימות את כוחה של ישראל להסב נזק לאויביה וגם את החדירות היחסית שלהם למתקפות מבחוץ.

אין פלא שהמדינות המזוהות עם הציר פרסמו הודעות גינוי לאחר חיסולו של הנייה. לא מדובר רק בהפגנת הזדהות, אלא אולי אפילו במעט חשש. רוסיה גינתה את המעשה בחריפות. קטר קבעה כי מדובר ב"הסלמה מסוכנת". טורקיה שנשיאה ארדואן שיגר בתחילת השבוע איום הזוי־משהו כי יפלוש לישראל עם צבאו הכריזה כי המעשה מוכיח שישראל אינה מעוניינת בשלום. החות'ים הודיעו שיורידו את הדגל לחצי התורן, ואיימו כי יגיבו נגד ישראל. חיזבאללה הצהיר ש"חיסולו של הנייה רק יוסיף לנחישותם של לוחמי הג'יהאד בכל הזירות", ובהמשך אמר אחד מנציגיו ש"ישראל דורשת מלחמה", במה שעשוי לבשר על צעדיו הבאים של הארגון הלבנוני.

כוכב עולה

הנייה, המשמש ראש הלשכה המדינית של חמאס מאז 2017, הוא פעיל ותיק מאוד בתנועה. כבר ב־1987 שהה במעצר מנהלי בישראל בעקבות פעילותו, ושנתיים לאחר מכן החל לרצות עונש מאסר של שלוש שנים. הוא היה ממגורשי חמאס למרג' א־זהור בלבנון ב־1992 צעד שעליו החליטה ממשלת ישראל בעקבות החטיפה והרצח של השוטר נסים טולדנו. מאות פעילי חמאס וג'יהאד אסלאמי הועברו אז ללבנון, שם התקבצו תקופה לא ארוכה, מעט יותר משנה וחצי. הם החליפו ביניהם ידע, למדו מיומנויות חדשות, ובנו קשרים ששימשו בשנים הבאות לגיבוש תשתיות הטרור ביהודה, שומרון ועזה.

הנייה היה ממקורביו של אחד ממייסדי חמאס, אחמד יאסין, ומונה לראש לשכתו לאחר ששוחרר מהכלא ב־1997. משם ואילך החלה קרנו לעלות בענף ה"פוליטי" של ארגון הטרור, והוא נחשב לאחד מראשי התנועה. הוא ניצל מניסיון חיסול כששהה עם ראשי חמאס האחרים בעזה במבנה שהופצץ במבצע "קטיף כלניות" ב־2003, אך עקב השימוש בפצצה קטנה יחסית, מחשש מפגיעה בחפים מפשע, הוא נפצע קל בלבד. איש מראשי חמאס שהיו שם, כולל הבכירים ביותר, לא נהרג. אגב, לאחר שדובר צה"ל אישר אתמול את חיסול רמטכ"ל חמאס מוחמד דף בעזה, היחיד שנותר בחיים מכל החבורה שהתקבצה באותו בניין ב־2003 הוא מחמוד א־זהאר, שהיה אז סגנו של יאסין.

בינואר 2006 התמודד הנייה בבחירות האחרונות שקיימה הרשות הפלסטינית. חמאס בראשותו הביס את פת"ח והוביל את הנייה להתמנות לראש ממשלת הרשות תפקיד שבו החזיק עד יוני 2007. הנייה פוטר מראשות הממשלה בידי אבו־מאזן בעקבות העימותים שפרצו בין חמאס לפת"ח בעזה, שבסופם עבר השלטון ברצועה בכוח הזרוע לידי חמאס.

אבו־מאזן מיהר לגנות את החיסול של הנייה מיד ביום רביעי בבוקר, אך סביר להניח שהוא אינו

עצוב במיוחד. עד היום זוכה הנייה לאהדה גדולה בסקרים המתקיימים בקרב הפלסטינים, ובשאלה למי להצביע (אם יתקיימו בחירות) הוא זכה לניצחון על פני כל מועמד אחר מלבד מרואן ברגותי.

כמה פעמים היה הנייה יעד לחיסול: מלבד הניסיון הישראלי ב־2003, פעילי פת"ח ביקשו להתנקש בחייו ב־2006 אך לא הצליחו. צה"ל הפציץ את ביתו ב־2014, אך הוא לא שהה בו באותה עת. בשנים האחרונות התגורר הנייה בקטר, אחרי שב־2017 הפסיד בבחירות הפנימיות לראשות התנועה ליחיא סינוואר, ובמקביל החליף את ח'אלד משעל בתפקיד ראש הלשכה המדינית. טקס ההלוויה שלו צפוי להתחיל באיראן ולהמשיך לקטר, שם גם ייקבר.

בשבעה באוקטובר היה הנייה בביקור בטורקיה. באירוע מצולם ומתועד הוא הוביל תפילת הודיה של ראשי חמאס על המתקפה המוצלחת, כשלצידו סגנו סאלח אל־עארורי. אף שבירך על המלחמה, היא גבתה ממנו מחיר אישי כבד: כמה מנכדיו נהרגו, שלושה מילדיו חוסלו על ידי צה"ל, וכך גם אחותו. אחות אחרת, המתגוררת בישראל, נעצרה באפריל בחשד שקיימה קשר עם גורמי טרור.

אחרי מותם של ילדיו באפריל ימים ספורים לפני המתקפה האיראנית על ישראל נשמע הנייה מברך את אללה. בהמשך התראיין ואמר "אני מודה על הכבוד שהעניק לי על ששלושה מבניי וכמה מנכדיי הם שהידים". כעת זכה גם הנייה לכבוד והפך לשהיד, ובכך הצטרף לרבים אחרים מראשי חמאס.

חלק ממערכה כוללת

סביר להניח שאיראן לא תעבור בשתיקה על שני החיסולים. במיוחד נכונים הדברים לנוכח העובדה שהחשבון שלה מול ישראל כבר פתוח בעקבות המתקפה על נמל חודיידה, שבו השתמשה איראן לפי הדיווחים כדי להעביר תחמושת לשלוחה התימנית שלה. הדימוי שלה נפגע בעקבות המתקפות הללו, והיא לא תרשה לעצמה כעת להפגין שום חולשה. כבר ב־14 באפריל, למחרת מתקפת הטילים והכטב"מים על ישראל שבאה בעקבות חיסולו של מוחמד רזא זהאדי, בכיר משמרות המהפכה בדמשק הצהירו ראשי הצבא באיראן כי "הצבנו משוואה חדשה". הם התכוונו כי יגיבו על כל פגיעה של ישראל באחד מאנשי שלומה. גם ערב המתקפה בלבנון השבוע איימה איראן שתגיב בחריפות על כל תקיפה ישראלית בביירות, וכי ישראל תשלם על כך מחיר.

כעת נותר לראות מה תנסה טהרן לעשות בתגובה על האירועים האחרונים. אומנם לא מדובר בפגיעה באיראנים אלא בבעלי בריתם, אולם קשה להאמין שמנהיגי הרפובליקה יסתפקו בתגובה סמלית אחרי תקיפה בפרופיל גבוה כל כך בלב בירתם. חמינאי הכריז בבוקר יום רביעי כי מותו של הנייה "על אדמתנו" מחייב נקמה.

איראן, אם כן, כבר הודיעה שהפגיעה שלה בישראל "בלתי נמנעת", וכעת צריך לראות מה בדיוק תהיה היקפה. שעות ספורות אחרי החיסול הכריזה איראן על כינוס חירום בביתו של חמינאי

שבו ידונו באפשרויות התגובה. כנראה היא גם ניצלה את הנוכחות של ראשי הציר בטהרן כדי לכנס אותם יחד לשם כך. בהערת אגב, חשוב לשים לב לנוכחות של שר החוץ המצרי בהשבעה ביום שלישי, ערב החיסול. ההתקרבות בין מצרים לאיראן בהחלט צריכה להדאיג לא מעט אנשים בירושלים.

בנוסף צריך להמתין ולראות כיצד ישפיע החיסול על התנהלותו של חמאס. עד כה במהלך המלחמה נמנעה ישראל לרוב מלתקוף את בכירי חמאס בחו"ל, לפחות מאז חיסולו של עארורי בינואר המיוחס לישראל. יש לציין כי על אף תפקידו הרשמי כסגן ראש הלשכה המדינית בארגון, עארורי לא נמנע מלעסוק בעצמו בטרור, כך שקשה לסווג אותו רק כפעיל "פוליטי". אם ישראל תתחיל לפגוע במנהיגי חמאס מחוץ לעזה, תהיה זו חזית חדשה שכוחות הביטחון יפעלו בה, וגם אמצעי לחץ חדש על ארגון הטרור לקראת הסכם אפשרי לשחרור כמה מהחטופים שמוחזקים ברצועה.

ואכן, ייתכן שהחיסול של הנייה ישפיע על התנהלות חמאס במשא ומתן עם ישראל. אומנם למותו של הנייה יש חשיבות סמלית בעיקר, והנזק שלו הוא להנהגת חמאס שאיננה צבאית; עם זאת, הנייה קיים בחודשים האחרונים כמה ביקורים בטהרן וישיבות עם ראשי המשטר האיראני, והוא זה שניהל את הקשרים הפומביים עם חמינאי. היעלמותו מהשטח עשויה לפגוע בדרכי התקשורת של הנהגת חמאס עם טהרן, אף שבוודאי מדובר במכשול שעליו יתגברו בחלוף זמן קצר.

בה בעת, החיסול מותיר ריק בראשות חמאס. סינוואר נשאר כמעט בבדידות מזהרת בראשות ארגון הטרור, ובכירי ההנהגה הנותרים מוכרים פחות מקודמיהם. הידועים שבהם הם משעל וגם מוסא אבו־מרזוק, שלא זכה לאהדה מיוחדת בציבור הפלסטיני. היעדר הנהגה אחרת עשוי לאפשר לסינוואר להקשיח את עמדותיו, והחיסול עצמו בוודאי יביא להשעיית השיחות לפרק זמן כלשהו, אך סביר יותר להניח שמנהיג חמאס בעזה מרגיש את מפלס הלחץ סביבו הולך וגובר. המשך הפעילות ברצועה עשוי לגרום לו לחתור במהירות לעסקה, שלפחות באופן זמני תקל מעליו את הלחץ.

בראיית ישראל, המהלכים האחרונים מאותתים לראשי הציר האיראני שהיא מסירה את הכפפות. אומנם הממשלה בירושלים לא בחרה בהכרח במהלך שיוביל למלחמה אזורית כוללת, אבל סביר להניח שצה"ל מתכונן גם לאפשרות הזאת, ואולי אפילו בטווח הזמן המיידי לתגובה איראנית הדומה למתקפת הכטב"מים והטילים מאפריל. שלשום בלילה נודע מפי מקורות איראניים רשמיים כי חמינאי הורה לתקוף ישירות את ישראל בתגובה לחיסולים, כך שזו אפשרות סבירה בהחלט. ארה"ב מצידה כבר הצהירה פומבית כי תסייע לישראל בהגנה, כמו שעשתה במתקפה הקודמת.

לכן העיניים יהיו נשואות לישראל, לראות כיצד תנהג אם תותקף. בניגוד לאפריל, אז הסתפקה ישראל בתגובה נקודתית, חשוב מאוד להבהיר כעת לאיראנים שאנו לא מוכנים להשלים עם קיומה של משוואה כמו זו שברצונם להציב. כל תקיפה שלהם עלינו מתימן, מעיראק או

מאיראן עצמה צריכה להיענות בפעולה ישראלית מוחצת ונחושה. אם יש מידע מודיעיני על תקיפה אפשרית, ישראל צריכה אפילו לצאת למכה מקדימה. הדברים נכונים גם לגבי תגובה של חיזבאללה לחיסולו של שוכר.

ישראל גם צריכה להרים את העיניים מהאירוע הנקודתי הזה ולהביט על המצב כולו מבחינה אסטרטגית: איראן מנסה להדק סביבנו טבעת חנק של מיליציות שמאיימות עלינו מכל הכיוונים, ומלבד זאת מתקדמת בתוכנית הגרעין ומגיעה לשלב מסוכן מאוד שלה. כוחות הביטחון בישראל צריכים לפתח תוכנית לסיכול התוכניות הללו כבר עכשיו, בדרכים שיסירו מעלינו את האיום. חיסול שוכר, למשל, הוא משמעותי מאוד, אבל לא שינה מיסודו את המצב מול איראן, ובוודאי לא אפשר עדיין את חזרת תושבי הצפון לבתיהם. כל תגובה ישראלית למתקפה איראנית עלינו צריכה להיות חלק מתוכנית נרחבת נגד האיום האיראני, וכך לקדם אותנו לשלב הבא במערכה הכוללת נגד טהרן.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 02.08.2024.